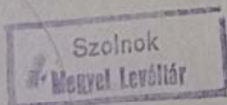

S Z Á S Z B E R E K K Ö Z S É G 2 5 É V E S
F E J L Ő D É S E A F E L S Z A B A D U L Á S
U T Á N

Összeállította: Molnár István isk.ig.
Bánó Zoltánné nevelő
Bálint Józsefné "
Szanyi Péterné óvónő

Szászberek, 1969 szeptember 30-án

Felső-Szászberek 1944. november 10-én szabadult fel. A front az Alsószászberek-i települést érte el először. 1944. november 7-én. A németek ellenállására jellemző volt, hogy az Alsószászberek és Felső-Szászberek közötti 5 km-es szakasz megtételére három napra volt szüksége a felszabadító hadseregnek. November 10-én éjjel érkezett a telepre az első szovjet harcos. Kitörő lelkesedés és nagy öröm fogadta. id. Viola István volt az első ember, aki értelmesen tudott velük beszélni. Ő ugyanis az I. világháború alatt mint orosz hadifogoly tanulta meg az orosz nyelvet. Ettől az időtől ő töltötte be a telepen a tolmács szerepét.

A község területét figyelembe véve három nagyobb egységet lehet megnevezni, melyen a lakosság elhelyezkedett. Ezek a területek: Felső-Szászberek, Alsószászberek és Daruhát. A telepen található többi elnevezés ezekre a területekre tevődik, így: Nagy-tanya, Kis-tanya, Uj-tanya, Berenta-tanya, Hosszuháti-tanya, Csanálos, Bogárfő, valamint a Szabolcsi-tanya. ~~Az~~ ~~Ezen~~ Ezen a területen lakók a felszabadulás után rövid időn belül megkezdtek az elköltöztetést. Nagyrésztük a már eddig is legnagyobb és legnépesebb belsőségbe - Felső-Szászberekre költözött, míg néhányan a környező községekbe települtek le. A telep irányítását mivel a terület Besenyszőghöz tartozott, a besenyszői községi apparátus irányította. Lassu fejlődés következménye képpen alakult ki a jelenlegi belsőség. A település akkori középpontja a volt Kohner kastély környéke lett. Ehhez viszonyították a kialakítandó utcákat.

Községünkben 1946-ban alakult meg a Kommunista Párt. Vezetője: Klement elvtárs besenyszői lakos volt. Ugyanekkor alakult a Nemzeti Paraszt Párt is. Vezetői: Burda István, Földes József és Csomor Pál voltak.

E két párt tagjai közül került ki a Földosztó Bizottság. A földet 1946. őszén osztották fel. Az újonnan alakult /1946/ Kisgazda Párt kis létszámmal rendelkezett, mindössze 6-8 ember képviselte a pártot.

U.F.O.Sz., D.É.F.O.Sz. /1946/ parasztok, munkások képviselete működött még telepünkön. 1948-ban a fuziókor nálunk is megalakult a Magyar Dolgozók Pártja. A vezetőség tagjai: Burda István, id. Német János, Nagy József, Burda György és Földi Kálmán voltak.

Napjainkig a párt vezetőségi tagjaiban jónéhányszor változás állott elő. Jelenleg/1969/ a párt vezetői: községi párttitkár: Balogh József, a tsz. részéről: Kovács János és a jelenlegi csucstitkár: Rozsnyai Lajos.

Telepünkben 1950-ben lett önálló község. Az első tanácsválasztást a Népfront megalakulása előzte meg. Ezen belül tettek javaslatot a tanácsstagok és végrehajtóbizottsági tagok személyére, és számára. 1950. szeptember 8-án a tanácsstagok számát Szászbereken a Szolnok Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága a következőképpen állapította meg: tanácsstagok száma = 31, póttagok száma = 16, és a VB tagok száma = 7. Az első tanácsválasztás 1950. október 24-én volt. A tanácsválasztáson a járást az akkori Művelődésügyi Osztály-vezető Kaszab Sándor képviselte. A Járási Tanács alakuló ülése 1950. október 26-án volt.

Az október 24-i tanácsválasztás eredményeként községünkben az első vezetők a következők voltak: VB elnök: Németh Jánosné 1950-től 1954-ig. VB elnökhelyettes: Gara László, VB titkár: Telek Illés. Az elnök személyében napjainkig a következő változások voltak: Németh Jánosné, Káló Gábor, Molnár Lajos, Kovács Béla és újból Molnár Lajos. A VB. titkárok személyében történt változások a következők: Telek Illés, Turóczi Ilona, Menyhárt Béla, Káló Gábor, Konká Máttyás, és jelenleg Varga Mária.

A megalakult tanács legfőbb tevékenysége közé tartozott: a házhelyek kisajátítása, juttatása, uradalmi épületek lebontása, a lakosság részére való juttatása, villamosítás, járdaépítés, utépités, közművesítés.

Az 1952. február 3-i tanácsülésen a következő lényeges megállapítások kerültek jegyzőkönyvbe: 1. a Földművesszövetkezet épületébe bekapcsolták a villanyt. 2. Lépéseket tettek arra, hogy az újonnan készült épületekbe is nyerjen bevezetést, valamint a villanyhálózatba be legyen kapcsolva a vasutállomás is.

1952. december 14-én az utcai árkok helyének megállapítására 3 tagu bizottságot jelöltek ki a tanácsülésen. Az árkok kiásását a tanácsülés a telektulajdonosok kötelességévé tette. Ugyanezen a tanácsülésen hozott határozat értelmében elrendelik, hogy a község területén járdát készítsenek, amihez az elbontott kastély és pincéjéből kitermelt téglát szolgált alapul.

Mint tudott Felsőszászberek is és Alsószászberek is Kóhner Adolf és Kóhner György tulajdonát képezte, az itt élő lakók mind ugynevezett uradalmi cselédek voltak szétszórva a tanyavilágban. A felszabadulás után mindkét telephelyről a báró családotól elmenekült, a kastély és a cselédség itt maradt. A Földosztó Bizottságnak nem kellett különösebb akadályt leküzdenie, hogy a nincsteleneket földhöz juttassa. Ezen a téren nem volt különösebb el~~len~~kezés. A lakók, illetve a cselédek annyira megbiztak az uradalom idejéből való vezetőkben, hogy a felszabadulás után Terlanday Sándor jószágfelügyelőt bízták meg ügyük további intézésével, aki valóban el is járt érdekükben a Közjóléti Szövetkezethél.

Jelentősebb vb. határozat az ötvenes években nem látott napvilágot. Évről-évre visszatérő téma volt a község járdásítása, közvilágítás. Az ötvenes évek végén a Napköziotthonos Óvoda megépítése, a ravatalozó, illetve a hullaház megépítése. Ez még napjainkban is huzódik tovább, mivel a község területén az elhunytak száma elenyésző évi négy-öt. Ritka eset mikor e fölé emelkedik a halálozások száma, ez ugyan nem teszi szükségstelenné, de ennél fontosabb létesítmények is vannak. Gondolunk itt elsősorban az orvosi lakás megépítésére.

Tekintve, hogy a községben a KÖFA nagyon kevés, így nagyon nagy terveket nem is lehetett előtérbe állítani.

Jelentősen közreműködött a község közművesítésében Szakál András mérnök, aki elkészítette a közművesítés tervét társadalmi munkában. Igaz, hogy a kivitelezésnél már megváltoztak a mutatók, de az alap az általa elkészített terv volt. Ugyancsak közreműködött nagy mértékben Burda István őrnagy, akinek közbenjárására a község kapott egy árok-ásógépet, aminek a segítségével történt az árok ásás 5400 m hosszúságban. Tervezve 3600 m volt, de az árokásógép olcsó volta miatt megnövelhettük a kiásandó területöt.

Községünk területén a felszabadulás óta kimagasló pozícióban lévő személy nem fordult meg.

A község területén, csak a szokásos nemzeti ünnepek megünneplésére került sor. Kiemelkedő ünnepség nem volt. Az ötvenes években nagyszabású megmozdulásokat hajtottunk végre a szabad Május elsejéken. Amikor is a Tsz. az Állami Gazdaság, a Gépállomás a különböző gépeivel tart felvonulásokat, élénkitve az ünnepélyt, emelve annak színvonalát.

Az utóbbi években ezek a felvonulások elmaradtak, és csak a kimondott megemlékezési műsor maradt meg.

4

Szászberek község gazdasági élete

Szászberek uradalmi birtok volt a felszabadulás előtt, lakói a Kohner báró cselédsége alkotta. A birtok területe 6450 kh. volt. A felszabadulás időpontja 1944. november 10. Közvetlenül a felszabadító csapatok elvonulása után hozzáláttak a földek vetéséhez, ki mennyit tudott, annyi területet művelt meg. Terlandai Sándor az uradalom volt jószágfelügyelője adott segítséget irányította a cselédség kezdeti munkáját. 1945. tavaszán megalakult a földosztó bizottság. Tagjai: Pető János elnök

Pető Béla tag

Ludányi Kálmán tag

B Lázár Jánor tag

Burda István tag

A földosztásnál kaptak földet jászalsószentgyörgyi és ujszászi lakosok is mivel az uradalom idején már itt dolgoztak, mint aratók. A földosztó bizottság 218 embernek juttatott földet Felsőszászbereken 2 kh-15 kh-as parcellákban. Összesen 1900 kh. területet. A földosztással egyidejűleg megalakítják a Közjóléti Szövetkezetet. Mellékletként csatolt 1 sz. alatt az 1945. május 15-én kelt jegyzőkönyv, mely alapján megállapítható, hogy támogatást kérnek a földek gépi és fogatos megmunkálásához a szövetkezettől. Ez a probléma még ez év augusztusában is fenn állt, melynek bizonyítékaul csatolom a 2 sz. mellékletet, melyből kitűnik, hogy segítséget kérnek a szovjet katonaságtól a szövetkezet vezetői. A szövetkezet tagjai természetbeni részesedést kaptak csépléskor, a juttatás alapja a végzett munka volt. Kukoricából ugy részesültek, hogy a megművelt területet vették figyelembe. Pénzfizetés nem volt. A szövetkezet 2 évig működött, feloszlása után egyéni gazdálkodást folytattak 1949. szeptemberéig. Szeptember 10-én megalakult az első termelőszövetkezet. Kezdetben a tsz. tagsága kicsi volt egyénileg gazdálkodtak többen. Az első tsz neve "Béke", alakulásának ideje 1949. szeptember 10. Elnökei: Burda Mihály, Szijjártó Péter 5 ízben volt elnök különböző időkben, Német János, Szabó Béla, Bálint Jánosné, Burda György, Kovács Béla, Budai Kálmán. A "Kossuth" Tsz 1955-ben alakult elnökei: Medgyes József és Oszlányi István volt. Ennek a tsz-nek előbbi neve: "Ezüstkalász" Tsz volt.

1958-ban egyesült a két termelőszövetkezet "Bék" néven, amely 1967-ig működött, ekkor egyesültek a Zagyvarékesi "Béke" Tsz-szel. Azóta, mint üzemegység szerepel. Alsószászbereken már 1952-ben is működött termelőszövetkezet, mely a zagyvarékesi tsz-nek volt üzemegysége abban az időben. A tsz elnöke egy időben az alsószászbereki Szücs András volt. Ez a tsz azonban egy-két évi működés után feloszlott, majd 1955-ben újra megalakult. Az ellenforradalom következtében azonban ismét feloszlott. 1958-ban alsói központtal Mező Imre néven új önálló tsz alakult, mely 1959-ig a felsőszászbereki 3 tsz-szel való egyesülésig önállóan működött. Elnöke : Lakatos Ferenc alsószászbereki lakos volt.

1958-ban a szászbereki tanyákon "Szebb élet" néven mintegy 230 kh-val a tanyasi parasztokból alakult egy kis tsz, amely 1959-ben szintén csatlakozott a "Béke" Tsz-hez. Elnöke Donkó Bertalan volt. 1959. november 1-től a község összes termelőszövetkezetei kimondták egyesülésüket és közös gazdaságként dolgoztak.

A község területe megoszlott ebben az időben a szászbereki "Béke" Tsz /3700 kh/ Jászsági Állami Gazdaság /1000 kh/ Jászalsószentgyörgy "Petőfi" Tsz /550 kh/ zagyvarékesi "Béke" Tsz /1100 kh/ a fennmaradó terület pedig a község belterülete, illetőleg a Zagyva árterülete, mely utóbbi a Közép Tiszai Vízügyi Igazgatóság birtokában van.

1968-ban a Jászsági Állami Gazdaság többszörös csere útján leadta a Szászberek község területén lévő üzemegységét, illetőleg annak földjeit a Jászalsószentgyörgyi "Petőfi" Tsz-nek, valamint a Zagyvarékesi "Béke" Tsz-nek. Ennek következtében a község területén jelenleg két tsz osztozik a Zagyvarékesi "Béke" Tsz és a Jászalsószentgyörgyi "Petőfi" Tsz. A Zagyvarékesi "Béke" Tsz területe mintegy 5200 kh. Ebből 3800 kh szántók, 1300 kh rét és legelő, 70 kh erdő, a többi pedig földadó alá nem eső /fanet/ terület.

A zagyvarékesi "Béke" Tsz szászbereki üzemegységében a tagok létszáma 300 körül ingadozik évek óta, ezen taglétszámból a nyugdíjas tagok aránya fokozatosan nő, jelenleg mintegy 87 fő.

A szászbereki üzemegység vetésterve az évek folyamán a kisebb eltérésekkel az alábbi módon oszlott meg:

800 kh	buza	100 kh	cukorrépa
300 kh	takarmánygabona	70 kh	mák

100 kh	borsó	15 kh	dohány
100 kh	len	15 kh	kertészet
300 kh	lucerna	valamint őszi és tavaszi takarmány-	
300 kh	közös kukorica	keverékek.	
270 kh	háztáji	130 kh napraforgó	
150 kh	silókukorica.		

Az 1959-ben felfejlődött tsz eredményei kezdetben meglehetősen alacsonyak voltak. Ennek okai elsősorban a gazdálkodáshoz szükséges felszerelések fogatok, gépek, egyszóval termelőeszközök és forgó-alap hiányával magyarázható. A gazdálkodási eredmények javulása 1963 óta Budai Kálmán elnökké választása óta mind gyorsabban javultak és az 1962-es időszak 8-9 q buza termésével szemben az 1968/69-es gazdasági évben a szászbereki üzemegység területén már 20 q buza termés volt. A fejlődés más növényi kultúráknál is jellemző szignifikáns, ha nem is minden növény esetében ilyen mértékű. A gazdaság jellege, mint az a fenti területhasznosításból is látszik árugabona termelő gazdaság, állattenyésztéssel kiegészítve.

1960-62 között az egyesült tsz, mint már korábban is említettem kevés saját géppel rendelkezett a terület megművelését a helybeli gépállomás gépei végezték. A gépesítés fokozatos fejlődése kezdetben a gépállomáson keresztül, majd a gépek részbeni, később egészben történt átvétele után mind intenzívebb talajművelést tett lehetővé. Ezzel párhuzamosan nőtt az istállótrágya, de főként a műtrágya felhasználása. A korábban említett némely kultúránál megkétszereződött terméseredmények ennek a következményei. A tsz jelenleg kh-ként 2-3 sőt 4 q műtrágyát is felhasznál 1 kh-ra, szemben az első évek 40-50 kg kh-kénti felhasználásával.

Az állattenyésztés fejlődése nem tulságosan kifejezett. A tenyésztet eredményei stagnálnak, hasonló a helyzet a juhászatban is. Valamivel jobbak a szarvasmarhahizlalás mutatói. A legszámottevőbb fejlődés az állattenyésztésben a szászbereki üzemegységben a ludtenyésztés terén következett be. Ebben az állattenyésztési üzemben a számszerű felfejlődés mellett /20 000 db/ jelentős májtermelési eredmények fémjelzik a ráfordított anyagi szemlemi munka befektetést.

A tsz szászbereki üzemegységének épület-és eszközellátottsága a tsz átlaga alatt marad, azonban ezen külterjesebb gazdálkodási irányvonalhoz elegendő.

A tsz gépparkja jelenleg az alábbi traktorlépcsőből áll:

1 db Sz 100

1 db UTOS

5 db	DT 54	1 db	Szuper Zetor
16 db	belorusz 45-50 LE	3 db	Zetor K 25
3 db	RS 09	4 db	SZK 4 kombájn

valamint a szükséges munka-, és célgépek.

A tsz 1960-as zárszámadása alapján amikor is a tsz-ben 1 me. értéke 23 Ft volt az egy tagra eső jövedelem pedig 8000 Ft körül mozgott, a fejlődés lényegesnek mondható, mert ezek a mutatók évről-évre emelkedve 1968-as zárszámadásra elérték az 53 Ft-os munkaegység értéket, valamint az egy tagra eső jövedelem 18 000 Ft körüli értékét. Ha a gazdálkodás egyéb mutatóit vizsgáljuk a fejlődés ezeknél is hasonló mértéket mutat, fő jellemzője az egyenletes és céltudatos fejlődés.

Szászberek község területén az Állami Mezőgazdasági Gépállomás 1949. június 21-én alakult. Vezetője Kovács Bertalan igazgató volt. A dolgozók létszáma kezdetben 4 volt a helybeli lakosokból: Vasas István, Földes József, Lázár István, Nagy Lehel. Ez a létszám a második évre 78 főre emelkedett. A dolgozók bérezése teljesítménybér volt, ami abban az időben átlagon felüli keresetet biztosított a dolgozóknak, mivel bármennyi tulórát lehetett teljesíteni, különösen a kampánymunkák idején. Kezdetben egyéni gazdáknál végeztek talajmunkát, cséplést, később a termelőszövetkezetnél, majd a saját gépjavításokat végezték a dolgozók.

Saját gépparkjuk kezdetben: 4 hoffer motor, 4 eke, 4 tárcsa, 4 borona, 8 db vetőgép, 6 db cséplőgép, 3 sima és 3 gyűrűshenger volt. Felfejlődés után 78 eke, 16 gyűrűshenger 16 sima henger, 78 borona, 18 magtakaró borona, 16 vetőgép lett. Vezetői: Mike Ferenc igazgató, Knourek István igazgató,

Az 1955 évi szolnoki gépállomással való egyesülés után üzemegység lett. Vezetője Vigh Sándor, majd utána Tóth Mihály üzemegységvezető volt. Az egyesülés után is végeztek bér munkákat, a javítások közül csak kisebbeket végezték itt a helyszínen, nagyobb javítások a szolnoki központi műhelyben történtek. Az Állami Mezőgazdasági Gépállomás megszűnésének ideje 1965-ben volt. A meglévő gépállományukat a helybeli termelőszövetkezetnek adták el.

J e g y z ő k ö n y v

felvettük Szolnokon a Jásznagykunszolnokmegyei Közjóléti Szövetkezet irodásjában Verbőczy u 23 sz.alatt 1945 május hó 15-én.

Jelen vannak: a felsőszászbereki bérlőcsoport részéről Ludányi Kálmán jászalsószentgyörgyi és Pető János felsőszászbereki lakosok, mint megbizottak, Terlanday Sándor jószágfelügyelő, Tornyos Ferenc ügyvezető igazgató.

A bérlőcsoport megbizottai előadják: A megbizottak előadják, hogy a felsőszászbereki birtokból minden bérlőcsoport-tag a folyó földosztás során földhöz jutott, mely földeket f.évi október 15-ig tulajdonba kapják és egyidejűleg birtokba is kívánják venni.

A megbizottak a csoport nev ében és megbizásából tájékoztatást kérnek, hogy a következő: 1945/1946 gazdasági évre számíthatnak-e a Közjóléti Szövetkezet olyan irányu támogatására, amellyel a saját földjük gépi és fogatos munkáját elvégezhetnék, azonban a Szövetkezet által nyújtott támogatás ellenértékét, illetve a kölcsön tartozásukat a termény batakarítása után fizetnék vissza.

A vármegyei földtendező tanács határozata szerint a volt tulajdonosok 900 kat.hold területü ingatlana mentesül a megváltás alól, ezzel kapcsolatban a megbizottak tájékoztatást kérne az iránt, hogy ha a Szövetkezet ezen birtokon tovább gazdálkodnék mint bérlő, az esetben hajlandó lesz-e az eddigi bérlőcsoport tagjai közül esetleg jelentkezőkből az új bérlőcsoport megalakítani.

Ügyvezető igazgató közölte a megbizottakkal, hogy fentti tájékoztatót igyekezni fog minél hamarább tudomásukra hozni.

Kelt mint fentt.

Ludányi Kálmán sk.

Pető János sk.

Terlanday Sándor sk.

Tornyos Ferenc sk.

Igazolom, hogy a fenti jegyzőkönyv másolat az előttem eredetiben bemutatottal mindenben megegyezik:
Szászberek, 1969 november 4.

Molnár István
ált.isk.igazgató

J e g y z ő k ö n y v

felvettük Szolnokon a Jásznagykunszolnokmegyei Közjóléti Szövetkezet irodásjában Verbőczy u 23 sz.alatt 1945 május hó 15-én.

Jelen vannak: a felsőszászbereki bérlőcsoport részéről Ludányi Kálmán jászalsószentgyörgyi és Pető János felsőszászbereki lakosok, mint megbizottak, Terlanday Sándor jószágfelügyelő, Tornyos Ferenc ügyvezető igazgató.

A bérlőcsoport megbizottai előadják: A megbizottak előadják, hogy a felsőszászbereki birtokból minden bérlőcsoport-tag a folyó földosztás során földhöz jutott, mely földeket f.évi október 15-ig tulajdonba kapják és egyidejűleg birtokba is kívánják venni.

A megbizottak a csoport nev ében és megbizásából tájékoztatást kérnek, hogy a következő: 1945/1946 gazdasági évre számíthatnak-e a Közjóléti Szövetkezet olyan irányu támogatására, amellyel a saját földjük gépi és fogatos munkáját elvégezhetnék, azonban a Szövetkezet által nyújtott támogatás ellenértékét, illetve a kölcsön tartozásukat a termény batakarítása után fizetnék vissza.

A vármegyei földtendező tanács határozata szerint a volt tulajdonosok 900 kat.hold területü ingatlana mentesül a megváltás alól, ezzel kapcsolatban a megbizottak tájékoztatást kérne az iránt, hogy ha a Szövetkezet ezen birtokon tovább gazdálkodnék mint bérlő, az esetben hajlandó lesz-e az eddigi bérlőcsoport tagjai közül esetleg jelentkezőkből az új bérlőcsoport megalakítani.

Ügyvezető igazgató közölte a megbizottakkal, hogy fentti tájékoztatót igyekezni fog minél hamarább tudomásukra hozni.

Kelt mint fentt.

Ludányi Kálmán sk.

Pető János sk.

Terlanday Sándor sk.

Tornyos Ferenc sk.

Igazolom, hogy a fenti jegyzőkönyv másolat az előttem eredetiben bemutatottal mindenben megegyezik:
Szászberek, 1969 november 4.

Molnár István

ált.isk.igazgató

2 sz. melléklet:

Másolat

Átvettem 1945. augu 9-én reggel használatra a következő lovakat és eszközöket:

- 1 db 11 éves pej herélt ló /Szokol/
- 1 db 14 éves sötét sárga kanca ló /Ruvaja/
csillag, orrsövényen tűzött, képe alatt két oldalt
fehér folt.
- 1 db 9 éves vörös deres kanca ló
- 1 db 11 éves sötét sárga herélt ló a nyak mindkét oldalán
fehér folt, kis csillag
- 1 db kötőfék szikból
- 1 db hajtószár 1 pár keresztággal
- 2 db hám
- 1 db orosz kocsi.

A két herélt ló erősen köhög, az eszközök igen gyenge állig használható állapotban vannak.

Felelősséget vállalok a felsorolt tárgyak és állatok gondos kezeléséért és szavatolok azoknak az átvételkori állapotban való visszaadásáért.

A fentiek használatáért minden munkanapra 50 kg, vagyis egy hétre 300 kg búzát térítünk.

Felsőszászberek, 1945. aug. 12. Terlanday Sándor

Bélyegző: Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei

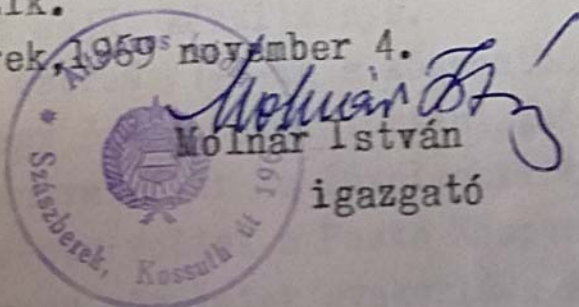
Közjóléti Szövetkezet

Felsőszászbereki Bérgazdasága.

Orosz katonai parancsnokság aláírása.

Igazolom, hogy a fenti másolat az előttem eredetiben bemutatottal mindenben megegyezik.

Szászberek, 1959. november 4.

Comemo

*genovo panyuen
18/1945 wga zmnka
Uper Beni Pedolou
Tprobeny*

Szolnok Megyei Tanácsa Vasipari Vállalat Szászbereki Gyáregysége

1964 nyarán-őszén a vállalat központjában működő előd a 8-as számú területi akkumulátorjavító üzem sem a termelési igényeknek sem az egészségügyi normáknak nem felelt meg. Akkumulátor vonatkozásban népgazdasági szinten a kereslet nagyobb volt, mint a kínálat. Népgazdasági érdekek számított, hiszen az O.T. ilyen irányú felhívással is élt, a probléma csökkentésére vállalkozott vállalatunk. Ezzel a vállalat is kettős feladatot kívánt megoldani, még pedig tágasabb, korszerűbb körülmények között dolgoztassa a dolgozóit, másrészt enyhíteni kívánt a népgazdaság ilyen irányú problémáján.

Ez időben a szászbereki gépállomás, mint olyan megszűnt. A létesítmény kihasználatlanul volt, ezért szemet vetett rá a vállalat. A szükséges információk birtokában meg kezdődött az illetékes szervek és hatóságoknál való igény bejelentés az létesítményre. Végül is nagy huza-vona után 1965 nyarán a Földművelésügyi Minisztérium hagyta jóvá a létesítmény átadását.

A létesítmény értékmegállapítása és megvétele könyvjóvá írással történt.

1965 nyarán lett hozzáfogva a meglévő épületek rendbehozatalához a gyártmány előállításához szükséges kialakításához, közlekedő ut, utak építéséhez, valamint kiegészítő épületek építéséhez. Nem voltak vakmerő terveink, sem illúziói a létesítménnyel kapcsolatban a vállalatnak, elsősorban a hozzánk tartozó területi felosztásból adódóan Szolnok, Békés és Csongrád megyék akkumulátor fogyasztóinak, vásárlóinak maximális kielégítését tűztük ki célul úgy, hogy ezen késztermékek előállításához a szükséges lemezt is mi gyártjuk.

Éppen ezért a létesítményt napi három áramkör átlagos formáció mennyiségre építettük, az építkezést saját erőből és minimális O.T. hozzájárulással történt. A létesítmény átalakítása, a létesítményben foglalt gépegységek és termelőeszközök, valamennyi a vállalat saját készítménye.

1966 február 7-9-ig a központból való kiköltözködés időpontja, mintegy 30-40 fővel történt. Ezt követően a törzsgárdával elsősorban, valamint 10 fővel, akik korábban egy hetes tapasztalatszerzésen voltak a Posta Központi Jármű telepnél. Megkezdődött az egyes műveletek gyakorlása a termelésben résztvevő szerszámok, gépek, gépek próbája. 1966 április 18-án az első formáció beépítésének napja volt. Ez a formáció meglepő jó eredményt adott,

ezt követően a tervezés, felkészülés időszaka következett, a dolgozók betanítása, valamint a szükséges hiányosságok pótlása, beleértve az építkezést is.

1966 május 18-án kezdetét vette a próbaüzemelés és ez már folyamatos üzemelés is volt, naponta rendszeresen egy-egy formációnak megfelelő termelési mennyiségben.

Juniusban már napi két formáció, egyszer-egyszer három. Juliusban már üzemszerűvé vált a kettő formáció, de többségében a három formációnak megfelelő termelés~~x~~ jellemezte a hónapot.

Rendkívül nehéz helyzet van ebben az időben az emberek betanítása megfelelő bérmegállapítás, a folyamatos termelés biztosítása, a kitűzött programnak megfelelően, valamint az építkezés folytatása, a szerelde üzemszerű beindítása és fentartása.

Ezek a rendkívüli problémák igen nagy feladatot róttak mindenkire. Ez időben a megadott termelési feladattervet ugyan még nem tudta biztosítani. Minden törekvés ezzel szemben az volt, hogy a megtermelt mennyiség, amire még az is jellemző volt, hogy a tapasztalati idő függvényében igen jónak volt mondható, de elősorban nyereséges termelés legyen.

Az 1966 májusában elkezdődött próbaüzem nem szakadt meg azóta folyamatos termelés van, a terveknek megfelelő létszám felfutással és a vállalat erejéhez mérten szükséges termelési eszközök felujjításával, illetve újjaknak beszerzésével.

A vállalat mindet elkövetett annak érdekében, hogy az ABEÓ és MOTI előírásainak megfelelően, valamint a gyártmány jellegétől függő ~~egáz~~ egészségvédelmi követelményeket biztosítson a dolgozói részére, ilyenek pl. orvosi rendelő, bőséges folyóvíz, munkavédő ruhák, és felszerelések, védőétel, egészségügyi pótlék biztosítása.

Az üzemegység 4 műszakos termelést folytat, amelyből végeredményben csak kettő a négy műszakos, ugyanis az egészségre veszélyes területen csak két műszak van. Az egységben a munkaidő 7 óra, de 6 óránként váltják egymást, így szabad szombat nincs.

Az üzemegységnek 122 tényleges dolgozója van, akik a környező községekből, így Zagyvarékas, Ujszász Jászalsószentgyörgy, Alattyán Jánoshida, Szászberek, Jászládány, Jászapáti helységekből kerültek ki. A munkakör igaz veszélyes, de a fizetés is ennek megfelelően módosul. A dolgozók állandó orvosi ellenőrzés alatt vannak.

A környező községeket megkeresték munkás toborzás miatt, ugyancsak munkás felvételt hirdet a Szolnok megyei Néplap is az AKKUMULÁTOR gyáregység részére. Remény van a további bővítésre minden téren.

A földművesszövetkezet 1946 februárjában alakult meg 282 taggal Felsőszászbereken, ugyanakkor Alsószászbereken pedig 90 taggal. Induláskor Felsőszászbereken a vezetőségi tagok: Burda István elnök, id. Németh János, Földes József, Ludányi Kálmán, Kormos Sándor. Az induló tőkét a tagok adták össze, 5 kg buza értékét pénzben. Fél év múlva 50.-Ft-os részjegy befizetése is megtörtént. Az alakulás évében vegyes boltot nyitottak a jelenlegi posta épület helyén. Az első évvégén részesedés nem volt, hogy az alaptőkét gyarapítani tudják. 1947-ben ugyanitt italboltot is nyitottak. A vezetője: Göblyös Ferenc a vegyes bolté pedig Nagy Imre volt. 1948-ban mivel a meglévő helyiségek kicsinynek bizonyultak mindkét egység elköltözött a jelenlegi pedagógus lakás helyére. Az alakulástól számítva 2 1/2 évre a két F.M.Sz. -alsói-felsői- egyesült. A vezetőség tagjainak a száma 8 főre emelkedett: Táncos Sándor, Rigó Mátyás és Kovács István vezetőségi tagokkal, kik Alsószászbereket képviselték. A F.M.Sz. kezdte el azt a munkát, mozgalmat, hogy Szászberek önálló községgé váljék, elszakadva Besenyszögtől. Idők folyamán a vezetőség tagjai elkorosodtak, helyettük Bene Istvánnét és Tóth Ferencnét választották meg.

A F.M.Sz. alakulásának célja a lakosság áruval való ellátása, valamint a gazdasági élet megindítása és segítése volt. Ennek érdekében létesítettek abrak darálót, kovács-bognár műhelyt, valamint gépszerelőműhelyeket. Rendbehoztak kettő darab traktort, mely az uradalom idejéből visszamaradt és a mezőgazdasági munkára állították. Bér munkát is végeztek vele. Hentes üzletükbe a husféleséget Szolnokról kapták. Termény felvásárlást is végeztek Csomor Pál volt a megbízott. Foglalkoztak még tej és apróállat felvásárlásával, tenyészállatok hozatalával. Az akciós tehenekből 32 db-t az Államtól hoztak a vezetők.

1953-ban a régi vezetőség lemondott mivel nem értett egyet azzal, hogy a Szövetkezet egyesüljön az Ujszászi F.M.Sz.-el. Az egyesülés után már csak néhány tag képviselte a községet a vezetőségben.

Az új üzletház 1959-ben épült és azóta is ott folytatja tevékenységét. 1969-ben létesült a gázolaj és a gázpalack csere lehetőség. Tervbe van véve egy zöldség-gyümölcs árusítóhely létesítése és a presszó korszerűsítése.

Boltvezetők voltak: Nagy Imre, Kis József, Kurucsai József, Kovács Béla, Ignác Mihály, Lakatos János, Lakatos Jánosné.

Italbolt vezetők: Göblyös Ferenc, Lakatos Imre, Ifj. Lázár Mihály, Lázár Mihályné, Varga Károly, Kiss Gyula.

A felvásárlást és a tűzép lerakat vezetését Németh Jánosné látja el. Alsószászbereken a bolt és a kocsmavezetést ugyanazon személyek látták el.: Bottyán J. Szabó Illés, Lakatos János, Retter I. Lakatos A. Lakatos I. né

Községünk kulturális fejlődése a felszabadulás után

A felszabadulás óta eltelt időszakban a népesség települési és foglalkozási viszonyaiban jelentős változás következett be, mely a kulturális fejlődést nagyban elősegítette. Számottevően megváltozott az iskolázottság szintje. Egyre több iskoláskorú gyermek végezte el az általános iskola nyolc osztályát.

A felszabadulás ténye községünkben 1944 november 10-én következett be. Ekkor nemcsak a község, hanem egyben a szolnoki járás területét is elhagyta a front.

A telepen már a felszabadulás előtt is volt iskola. Az igazgatóság Besenyszögön székel, innen történt az igazgatás is. A felszabadulás előtt az iskolánál két tanerő működött. Így a tanulócsoporthoz száma is kétféle volt, alsó és felsőtagozat.

A háborús események következtében sajnos az 1943-44-45-46. esztendőig Anyakönyv nem áll rendelkezésünkre. Írásos anyag is ami említésre volna méltó mincs. A megyei Levéltárban lévő iratokban is elvétele szerepel a besenyszögi iratokban, úgy mint Besenyszöghöz tartozó tanyavilág.

Alsószászbereken az élet a front elvonulása után rövidesen megindult. A tanítás is elég hamar kezdetét vette. November 20-án 63 tanulóval 1 tanító irányításával kezdődött az oktatás.

A besenyszögi községi iskolaszék jegyzőkönyve alapján Alsószászberek tanyahelyen 1944. január 1-én egy tanító névszerint Sebestyén né született Nyírsák Mária működik.

A belterületi iskolánál az élet sokkal később kezdődött meg, a tanítóhiány miatt. A front elvonulása után két tanerő kezdte meg a munkát: Horváth Pál igazgató-tanító és Kocsis Ilona tanítónő. Mindketten 1945. január 15-én kezdték meg a munkát 155 tanulóval, alsó és felsőtagozatra osztva.

1944-ben Horváth Pál tanítót korára való tekintettel nyugdíjazták, de tanerőhiány miatt vissza lett tartva. /1945. július 7-i jkv./ 1945. március 25-i jkv. arról tudósít, hogy az 1943-44 tanév végén a felsőszászbereki községi népiskolában 162, míg az alsószászbereki iskolában 53 tanuló bíraltatott el. Eredményt azonban nem közöl.

A külterületi iskolák igazgatója Bálint Béla 1945. október 24-én kelt jegyzőkönyve alapján a nagyfokú tanítóhiányra hivatkozva jelenti, hogy sok külterületi iskolájában miért nincsen még min-

dig tanítás. A háboru okozta károk rendkívül súlyosak. Az iskolák mindenükből ki vannak fogzva. Mindenhol hiányoznak a szemléltetőeszközök. A tanulók részére hiányoznak a legszükségesebb felszerelések, füzetők, ceruzák, stb., de ugyanakkor hiányoznak a tankönyvek is. Tudásuk kezdetben csupán az emlékezetre támaszkodik. Ez pedig az akkori körülményeket figyelembevéve is nagyon kevés. Mindezekben túlmenően még sokkal súlyosabb a hiány ablaküvegekben. Szinte azt mondhatjuk, hogy üres és hideg tanteremben kezdődött a tanítás. Az iskolák tüzelővel egyáltalán nincsenek ellátva, de még kilátás sincs arra nézve, hogy ezen a gondon valamiképpen is lehetne segíteni. A tanulók egy-egy fadarabbal, vagy kukoricacsutkával járulnak hozzá, hogy némiképpen enyhítsenek a kemény téli hidegen.

A két iskola tanerőmegoszlása 1946. április 14-én. Belterületen I-II. összevont osztályban 61-es létszámmal Kocsis Ilona tanítónő, III-IV. összevont osztályban 35-ös létszámmal Fazekas Mária tanítónő, V-VIII. összevont osztályban 64-es létszámmal Mezőfi Alajos tanító, és Alsószászbereken 70-es létszámmal Németh Erzséber tanítónő működik. 1946. április 30-án Kocsis Ilona tanítónő Kunkszentmártonba kap áthelyezést.

1948. szeptember 3-i jkv. Alsószászberekre helyezték Mácsai Béla tanítót. A jelenlegi egy tanulócsoportot szétbontották alsó és felsőtagozatra. A belterületi iskolánál a létszámban változás nem történt, így minden nevelő azokat az osztályokat vezeti, melyeket az elmúlt évben vezetett. Az igazgató kéri a nevelőket, hogy mindkét iskolában szervezzék meg az úttörőcsapatot. Mindkét telepen a szülők vállalták, hogy a tantermeket rendbehozzák. Elvégezték a meszelést. Az alsói szülők az új iskola építéséhez 300 munkanap társadalmi munkát vállaltak.

1948. november 23. Földművesszövetkezet igazgatósági gyűlés jegyzőkönyvéből Juhos Gyula kirendeltségvezető jegyző ismerteti a járás szociális titkárának 399/1948. számú leiratát, mely szerint szükségesnek mutatkozik Felsőszászbereken állandó napközi otthonos óvoda létesítése. Kéri a szövetkezetet, hogy a tulajdonában lévő romépületből bocsásson téglát rendelkezésre. Javaslatára szerint az új óvoda felépítéséig a jelenleg üresen álló orvosi rendelő, a régi napköziotthon konyhája és előszobája alkalmas lenne napköziotthon létesítésére. Határozat: A földművesszövetkezet a téglamennyiséget teljes egészében díjtalanul, teleknek az O.F.A. tulajdonában lévő tartalék területek egyikét hozza ajándékozta.

rendelő épületét nem adja még ideiglenesen sem, hanem a kastély valamelyik helyiségét javasolja. 1949. január 26. Alsószászbereken szükségteremben folyik a tanítás, amit tavaszra ki kell üríteni, azt lebontják. Felsőszászbereken is alapos tatarozásra van szükség. Itt a melléképületeket is fel kell építeni, mert romban van. A külterületi iskola teljes és a célnak megfelelő, rendbehozatala olyan nagy anyagi befektetést kíván, hogy azt a község anyagi erővel nem bírja. Már említettem, hogy a háború közbejötté miatt 3 iskolai év anyakönyvei hiányoznak, így csak az 1945-46-os iskolai évtől válik részünkre ismertté a község iskoláiban végzett munka. Az alábbi számadatok betekintést nyújtanak a telep kultúrális fejlődéséről.

Iskolai év	I. o-ba beiratkozott	8. osztályt végzett	tenerők sz.			
	Sz.	A	D			
45-46	41	28		8	továbbtanulók	3
46-47	31	17		4		3
47-48	44	26		7		3
48-49	47	32		4		4
49-50	49	16		24		4
50-51	25	6	7	17		5
51-52	19	6	7	12		6
52-53	14	10	7	17	2	6
53-54	16	7	3	17	-	8
54-55	18	7	4	19	2	7
55-56	23	6	6	28	-	7
56-57	26	7	4	31	7	8
57-58	26	2	3	20	3	8
58-59	18	6	-	14	5	8
59-60	28	4	1	18	5	8
60-61	20	4	-n	16	6	10
61-62	17	11				8
62-63	32	3				8
63-64	25	9				9
64-65	21	-				9
65-66	17	2				10
66-67	13					10
67-68	12					9
68-69	19					9

A fenti kimutatásból megállapítható, hogy napjaink felé közeledve a gyermeklétszámban állandó csökkenés mutatkozik. A legmagasabb volt az elsőosztályosok száma az 1948-49-es iskolai évben 79. A legkevesebb pedig az 1967-68-as évben 12.

Ha azt vizsgáljuk, hogy a beiratkozott tanulók közül hányan fejezték be a 8. osztályt, akkor megállapítható, hogy minél jobban közeledünk napjaink felé annál több lesz a 8-ik osztályt végzetek száma. Legkevesebb volt 1946-47-ben, mert a beiratkozott 48 közül csupán négy tanuló végzett. Még rosszabb volt a végzettek száma 1948-49-ben, mert 79 tanuló közül is csak 4 tanuló végezte el a 8. osztályt.

1950-51 tanévtől kezdve 1 tanerő működésével 1 tanulócsoport kezdte meg működését Daruháton. Itt nemcsak tanterem, hanem lakás is volt a tanerő részére bocsájtva, mivel az épület eredetileg gazdasági lakás volt. A belterületi iskolánál az 1950-51-es esztendő-től a nevelők létszáma állandó növekedést mutat. A tanulócsoportok beosztása pedig mindig függvénye az újonnan belépő elsőosztályosoknak. Így hol az alsó, hol a felső tagozatban vannak osztályösszevonások.

1960-61-es esztendő változást hozott a tanügy terén. A daruháti lakosság tulnyomó többsége akkorra elköltözött a szomszédos községekbe. Ennek következtében az iskola elnéptelenedett, és működését beszüntette 10 év eltelte után.

Ujabb változás a tanügy terén az 1965-66-os esztendőben következett be. Ekkor a körzetesítés eredményeképpen az alsószászbereki felsőtagozatos tanulók a besenyszögi kollégiumba kerültek és ott folytatták tanulmányaikat. Ugyanez év ~~évv~~ végén azonban az alsótagozatos oktatás is megszűnt Alsószászbereken.

A tanulók bukását tekintve a legtöbb évvégi bukás 1953-54-ben volt. A 200 osztályozott tanuló közül 26. A legjobb eredmény pedig az 1966-67-es esztendőben született, amikor is 158 tanuló közül nem bukott egy sem.

A hitoktatás az 1952-53-as tanévben kezdődött iskoláinkban. Alsószászbereken nem volt hitoktatás egyáltalán. A két iskola közül a nagyobb létszámot a Daruhát-i iskola adta. Az itteni tanyai lakosok Besenyszögre jártak templomba. A hitoktatásra való jelentkezés és a besenyszögi bucsu ideje egybeesik, így könnyű volt a szülők figyelmét felhívni erre az eseményre. Hitoktatás folyt az 1960-61-es tanévig. A belterületen a hitoktatás az 1956-57-es esztendő-től szünetel.

Az osztályozatlan tanulók száma az 1954-55-ös évben volt a legmagasabb. Ekkor 17 tanulót nem tudunk egyéb okok miatt osztályozni. 1960-61-es iskolai évtől viszont egyetlen tanulónk sem volt, aki osztályozatlan maradt volna.

A tanulók mulasztásával kapcsolatban a következőket kell elmondani. Addig míg a lakosság egyéni parasztként művelte a földjét, addig a mulasztott napok száma elég magas volt. A legmagasabb mulasztás az 1954-55-ös iskolai évben 214 tanuló részéről 4970 nap volt. Ahogy a lakosság belenőtt a közös gazdálkodásba, úgy csökkent a tanulók mulasztása is. Legkevesebbet mulasztottak az 1966-67-es esztendőben, mégpedig 166 tanuló 690 napot. Még öröndetesebb tény, hogy amíg a megyei és a járási szinten nő az igazolatlanul mulasztottak száma, addig iskolánkban az igazolatlan mulasztások száma egyre inkább csökken.

A jelenlegi iskola épületében 1953-54-ig csak három tanterem volt. Két tanterem pedig az öreg iskolában működött. Fenti időpontban járási keretből rendbehozattuk a még romos részét is az épületnek, így még két tantermet nyertünk. Jelenleg öt tanteremben folyik az oktatás. Megszüntettük a tanítást az öregiskolában is, ami erre az időre már teljesen korszerűtlen, egészségtelenné vált. A gyermeklétszámtól függően mivel részben osztott iskola vagyunk osztályösszevonások is vannak. Így két tanulócsoport havonta váltja egymást.

Az iskola tanulmányi átlaga az 1952-53-as iskolai évtől kezdve 3,2 és 3,6 között váltakozik.

Az iskolát 1953-ban körülkerítettük drótkerítéssel. Az iskola udvara füves, fás, portalan. 1964-től a gyakorlókertet is működtetjük, a kert talaja igaz, hogy nem a legjobb, azonban a többi szükséges kellék itt van biztosítva. Viz, WC. szerszámoskamra stb.

1964-66 között az épületet 2 m szélességben betonjárdával kerítettük körül, ezzel megoldódott a tisztacipővel való közlekedés is. 1962-63-ban rendbehozattuk a pónbehelyiséget és a politechnikai műhelyt ott rendeztük be.

Ma elmondhatjuk, hogy az iskola korszerű butorral, szemléltetőeszközzel, audóvizuális eszközökkel el van látva. Iskolánk sokat köszönhet Nagy László vadórnek, aki állandóan szállítja a különböző állatokat, melyek kitömetés után a szertári állományunkat gyarapítják.

területén két nevelői lakás található. Az egyik teljesen vályogból, kb. az 198-as évben épült korszerűtlen, egészségtelen. A másik ugyan téglapépület, két lakrészesre van kiképezve. A tan-
erők közül 3 lakik szolgálati lakásban, a többi bejáró nevelő.
1948-ban vetődik fel az állandó Napköziotthonos óvoda gondolata,
de anyagiak hiánya miatt nem kerül megvalósításra. Idénynapközivel
oldódik meg a gyerekek és a szülők problémája. Az átlagos létszám
évenként 25-30 fő között mozog.

1961-62-ben saját erőforrásból, házibrigád építésével, és társa-
dalmi munkával megépül az állandó Napköziotthonos óvoda. 1962.
szeptember 1-én kezdi meg a működését. Az óvoda kihasználtsága nem
megfelelő, mert az 50 személyes óvodába a kevés gyermeklétszám
miatt a legtöbb 48 fő volt. Az óvoda korszerűen fel van szerelve.
Butorzata elegendő és új. Udvara füves, újtelepítésű fákkal és
bokrokkal. Udvarán homokozó és babaház mellett néhány hinta is
található.

Két foglalkozási csoportban 3 óvónő működik. Sajnos ebből csak
egy a végzett, míg kettő képesítés nélküli. Amikorra megszerzi a
képesítését el is hagyja a községünk területét.

A községben 1950-től a régi iskolában a nyári időszak alatt idény-
napközi működött, átlagosan 25-30-as létszámmal. A vezető helyből
került ki. Szakképzett óvónő 1958-ban volt 3 hónapig Bogdán Gizella
aki szeptemberben áthelyezést nyert másik állandó óvodába. 1962-ben
felépült az 50 férőhelyes óvoda, mely a működését 1962. szeptember
1-én kezdte meg Sándor Béláné óvónővezetésével. 1962. október 15-
én helyezték az óvodához Szanyi Péterné óvónőt, aki jelen napjaink-
ban is ellátja az óvoda vezetését. A beosztott képesített és képe-
sítés nélküli óvónők elég gyakran váltogatják egymást. Egy-két év
eltelte után új munkahelyet keresnek. Az állandó óvoda megnyitása
óta a sorrendiség megtartása mellett a következők váltották egy-
mást: Molnár Ottilia, Óze Mária, Farkas Ilona, Szabó Mária, Nagy
Julianna, s jelenleg működik Székely Erzsébet, és Dózsa Katalin.

Az iskola igazgatását 1951-ig Bálint Béla, a besenyszögi külterü-
leti iskolák igazgatója, 1951-52-es tanévben Borsodi Emilia, majd
1952. július 1-től napjainkig Molnár István igazgató látja el.
A nevelők és óvónők váltakozása sorrendiségben a felszabadulástól
napjainkig:

Nevelők: Horváth Pál, Kocsis Ilona, Fazekas Mária, Mezőfi Alajos,
Jakkel Magdolna, Dobos István, Borsodi Emilia, Molnár
István, Molnár Istvánné, Farkas Sarolta, Nyeste Borbála.

Szabó Zsuzsanna, Törőcsik Mária, Bánó Zoltánné, Kézér Mária
Szalontai Katalin, Kaudesz Edit, Fazekas Sándor, Oláh Mihály
Szegedi Pál, Pálincás Erzsébet, Fodor Mihály, Justin János, Justin
Jánosné, Jámor Gyuláné, Darók Erzsébet, Thaly Krisztina, Auguszt
Gézáné, Nagy Edit, Szepessi Attila, Banczik Lászlóné, Gubicz
Judit, Muhari Béláné, Szalay Mihályné, Szávay Márta, Szabó György
Csomor Mária, Agócs Frigyesné.

Alsószászberek: Nyirtsák Mária, Németh Erzsébet, Mácsai Béla, Nagy
László, Zöldi Éva, Miklós Erzsébet, Fehérvári Györgyné, Szabó
Györgyné.

Daruhát: Harmath Mária, Kiss István, Dora Mária, Dobos István,
Zádor Gyöngyi, Szabó Ferenc, Miklós Erzsébet, Csik István,
Papp Béla.

Óvónők: Bogdán Gizella, Trunovszki Jánosné, Sándor Béláné, Szanyi
Péterné, Molnár Ottilia, Óze Mária, Farkas Ilona, Nagy Julia,
Szabó Mária, Palocsai Istvánné, Székely Erzsébet, Dósa Katalin.

Népművelés helyzete:

Ezen a téren nem volt fennakadás, mert közvetlenül a front elvonu-
lása után hozzákezdtek a népművelési munkához. Különösen élen járt
a szervezés nehéz munkájában Donkó Istvánné. Az ő munkájának köszönhető
hogy a fiatalság összetoborozódott és szindarabok játszására
vállalkozott. Általában a népszünni volt a kedvenc téma. Szép számú
közönség előtt játszott a kulturocsoport, Nemcsak helyben, hanem a szom-
szédos községekben is szerepeltek, Ugyanugy községünkben is játszo-
tak a zagyvarékasi, az ujszászi, a jászalsószentgyörgyi, és a beseny-
szögi kulturocsoport tagjai is.

1953-ban elkészült a kulturház. Ettől az időtől rendszeresen fo-
lyik a kulturmunka. Ekkor a kulturocsoport kiegészült egy táncso-
porttal is. Szindarab, szindarabot követett. Sajnos a kulturotthon
igazgatók is szinte minden évben cserélődtek a későbbiekben. Így érdem-
leges munkát az ismeretterjesztésen kívül egyikőjük sem végzett.
1952-ben kezdődik meg a község területén az iskola egyik tantermében
a rendszerese mozielőadás. Majd a mozi átköltözik a kulturotthonba és
ott tartja előadásait. A község területén jelenleg 162 televízió
220 rádió, 72 Népszabadság és 77 Néplap előfizető van.

Ezekon kívül 32 fajta folyóirat mintegy 520 példány szelvése van.

A könyvtár az 1950-es esztendőben kezdi meg a működését. Az első könyvek amik forgalomba kerültek a besenyszögi községi könyvtártól kerültek ide. Ezek azonban csaknem nyomtalanul eltűntek. Az újjonnan alakult könyvtár a kulturházban nyert elhelyezést. Évek során állandóan nő a szakkönyvek és irodalmi könyvek száma. Jelenleg 3239 könyv áll az olvasók rendelkezésére. A községben beiratkozott olvasó 167, melyből 75 fő 14 éven aluli. Az olvasottság főként a szépirodalom terén érezhető. Fiókkönyvtárt létesítettünk Alsószászbereken 300 db. könyvvvel, ezeket bizonyos idő elteltével cseréljük, hogy állandóan új könyvek kerüljenek oda is az olvasókhoz.

Sportmozgalom:

A sport terén nem volt megállás, minden folytatódott tovább. Csúpan a felszerelés kérdésénél akadt hiányosságok. Kezdetben meztlábás, majd rövid időn belül bakancsokból átalakított cipőkben futbaloztak. Az egymást váltó szovjet csapatok között mindig akadt ellenfél. Néhány lelkes sportember Nagy Árpád, Göblyös Menyhért, Pető Béla áldozatkészsége és igyekezete lehetővé tette, hogy a futbalcsapat felszereléshez jusson. A sportkör a felszabadulástól többször változtatta nevét és hovatartozandóságát, aszerint, hogy hol remélte létét biztosítottak. A futbalszakosztály a legalacsonyabb szinten kezdte meg működését, és onnan hosszú, küzdelmes de eredményes munka után érte el a megyei II. osztályt, ahol sikerrel vette fel a küzdelmet a többi egyesületekkel szemben. A község fiatalsága bekapcsolódott az O.S.N. mozgalomba is, azonban a helyi küzdelmeken kívül nem jutott tovább eredményeivel. A csapat nemcsak nevet, hanem vezetőséget is elég gyakran változtatott. Sajnos egyik vezetőség sem tudott más életképes szakosztályt a futbalszakosztályon kívül működtetni. Főleg anyagi és személyi hiány miatt a röplabdacsapat is fölbomlott. Nem tudtunk létjogosultságot biztosítani a többször újjáalakult sakk szakkörnek sem. 1964-ig súlyos gonddal küzdött a sportegyesület. Nem volt még öltözője sem a csapatnak. Ekkor Járási keretből és helyi társadalmi munkával építettünk egy öltözőt a futbalpálya mellett. Így az öltözés megoldódott, de nincs megoldva a részükre a klubszerű foglalkozás helység hiánya miatt. Öröm és büszkeség töltheti el a község minden tagját, mert községünk sportja a nálunk sokkal na-

A község szociális, népmozgalmi és egészségügyi helyzete

A 6811 kh. területtel rendelkező Szászberek lakossága 1949-ben 1377 fő. Ez a lakosság azonban nemcsak az egységes településen, hanem a még idetartozó 6 lakott külterületi helyen volt található. A lakott települések a következők voltak: Kistanya, Nagytanya, Berenta-tanya, Szabolcs, Hosszuháti-tanya és Alsószászberek. Ahogy haladtunk minden nappal tovább a felszabadulástól, úgy nőtt a lakosság igénye is, mind a bel, mind pedig a külterületen is. A felszabadulás mindenki számára meghozta azt a lehetőséget, hogy az addigi cselédsorból eggyel előbbre lépjen. Ha lassan, is de fokozatosan felszámolódik a tanyavilág és nem marad már más hátra, mint a két legnagyobb központ Felső-Szászberek és Alsó-Szászberek. Főleg az első településre költöznek be a külterületiek, de sokan elhagyják a területet és a szomszédos községekbe költöznek. Az elköltözés nagyban érezteti hatását a későbbiekben, mert az 1960-as népszámlálás alkalmával már csak 1175 lelket számlálnak. Ebből 1 km²-re 30 fő jut. A külterületen 393, míg a belterületen 782 személyt irtak össze. A belterületen ekkor 216 ház, míg a külterületi részen 92 tanyát tartanak nyilván. Az 1175 személy közül 604 férfi, és 571 a nő. 1000 férfire 945 nő jut. A keresők száma 482 fő. Ebből a mezőgazdaságban 343, az iparban 50 és egyéb helyeken 89 -en dolgoznak. A természetes szaporodás 1955-ös évben 25 fő volt. A népesség korszerinti megoszlását tekintve az 1175-ös létszám a következőképpen alakul: 0-4 éves 130: 5-9 éves 123: 10-14 éves 104: 15-19 éves 113: 20-29 éves 182: 30-39 éves 193: 40-49 éves 116: 50-54 éves 58: 55-59 éves 61 a 60 éves és ennél idősebb korúak létszáma 95 fő.

Tekintettel arra, hogy a környező községek mind elég távol vannak, és főképpen ősztől a közlekedés nagy nehézségekbe ütközött, így a község lakói kezdeményezésére megalakult a földművesszövetkezet, amely két vegyes boltot és ugyancsak két italboltot üzemeltet még a mai napig is, az egyiket a belterületen, míg a másikat Alsószászberek településen. A kezdeti nehézségek leküzdésé után az üzletek ellátása mindinkább javult. Nem lehet azt mondani, hogy ma már minden kapható üzleteinkben, főleg a külterületiben, de a legfontosabb cikkféleségek megtalálhatók. Egyébként a közlekedés állandó fejlődése következtében a lakosság az igényét a most már könnyen megközelíthető megyeszékhelyen szerzi be, de könnyen megközelíthető megyeszékhelyen

Az autbuszforgalom növekedésével helyből elérhető Budapest is, a napi egy pár járatral. A gyorsforgalmi járatok további vásárlási lehetőséget biztosítanak, hiszen a közlekedés itt bonyolódik le. Az utóbbi években az üzlet ellátottságában jelentős javulás mutatkozik. Különösen értendő ez a gyümölcs és zöldségellátásra. Piac a község területén eddig még nem volt. A lakosság igényének a kielégítésére a szomszéd községből jár át egy kofa, aki heti két alkalommal hozza az árut. Ezenkívül a szezon időszakaiban több termelőszövetkezet árusít gyümölcsféléséget. A helyi termelőszövetkezet egy zöldségárusítóhelyet tart fenn koratavasztól késő őszig, ahol a saját termékét árusítja. A vegyesbolt viszont különböző helyekről biztosítja a friss árut. Az életszínvonal emelkedésével együtt jár, hogy a lakosság is gépesítse háztartását. Így megtalálható a villanyvasaló, a mosógép, a centrifuga, egyes háztartásokban a villanydaráló, a kertiöntözéshez a motoros szivattyú, villanyfuró, kávé-cukor-daráló stb. Növekedett a lakosság igénye az öltözködés terén is. Nemcsak a szülők, de a gyermekek is tisztán, divatosan öltözködnek. Miután az eredeti lakosok mind csellédek voltak, a lakásépítkezés csak lassu ütemben emelkedett. Az egyre növekvő kereseti lehetőség eredményeképpen az utóbbi években az új lakások száma állandóan növekszik. Modern épület, modern butorokkal, parkettás, illetve padlós szobákkal. Az új épületekből már nem hiányzik a fürdőszoba sem. A község területén lévő házak mind a felszabadulás után épültek, így azok között régimódi vagy öreg nádtetős épület nincs. 1960-ban 308 van. A szobák száma 383, míg az egyéb helyiségek száma összesen 910. Ide értendő Alsó és Daruhát is.

A község belterületén 1952-ben létesült az első mozi, mely akkor az iskolában nyert elhelyezést, egyéb helyiség hiján. Alsószászbereken 1962-ben kezdődött meg a rendszeres vetítés agregátor segítségével. Ez az előadás sorozat 1968-ig tartott, amikor is a telep villanyvilágítást kapott és akkor villanyhajtotta mozigéppel vetítették. A lakosság igénye nőtt a színházi előadások látogatása iránt is, ezért bérletváltással igyekeznek biztosítani helyeiket. A bérleteseket a helyi Tsz. hordja az előadások látogatására. A község területén színjátszócsoporth nem működik. A főszórakozási lehetőséget a mozi és a tv. szolgáltatja.

Az egészségügyi helyzetet vizsgálva megállapítást nyert, hogy a község területén helyben orvos nincs. 1952-ig a község területén lakó Sipos Istvánné és az Újszászról kijáró szülésznő vezették le a szüléseket. Ez időtől kezdve viszont Siposné elköltöztetésével mind több

anya került a szolnoki Szülésznőképzőbe. Az utóbbi években pedig nagyon ritka eset, hogy valaki idehaza szüljön. Ma már minden terhes anya résztvesz a rendszeres tanácsadáson. A községünkbe Ujszászról jár ki az orvos hetente 2-3 alkalommal, ami ugyan kevésnek bizonyul, de jobb megoldás egyelőre nincsen. Szeretnénk ha itt is letelepedne orvos, aki szükség esetén azonnal elérhető lenne. A felszabadulás után 1946-ban megalakul a Vöröskereszt mozgalom Pinczi Leopoldné vezetésével, azonban néhány éves működés után feloszlott, csupán az elsősegélynyújtóhely üzemelt és üzemel még napjainkban is. 1967-ben újjá szerveződött, de jelentős munkát most sem végez. A szervezet által meghirdetett előadásokra nagyon kevés a megjelentek száma, emiatt néhány esetben az előadás is elmaradt, dacára annak, hogy országos hírű előadó érkezett. Nagy a passzivitás a lakók részéről. Ugyancsak 1946-ban megalakult a Nőtanács is Pinczi Leopoldné vezetésével. Kezdetben elég jól működött, mindig akadt egy-egy szindarab, amit lejátszottak. Sajnos azonban az egyenetlenségek következtében a Nőtanács munkája mindinkább vesztett jelentőségéből, és szinte teljesen meg is szűnt. Hiábavaló volt az új vezetőség megválasztása nem lett eredmény.

Kereseti viszonyok: A község területén az egyéni gazdálkodás idején már már működött az Állami Gazdaság, mely a lakók jó részét foglalkoztatta. Az itteni munkához jobb volt a hozzáállás, mint a más munkahelyekhez, mert itt biztosítva volt a rendszeres havi fizetés. A lakosság munkához való viszonya olyan volt, hogy a munka lehetőséget keresve messzi községeket és városokat is felkeresett. A termelőszövetkezet megalakulásakor bizony az egy munkaegységre eső járandóság elég kevés volt. Ez viszont annak volt a következménye, hogy a tsz. tagok reggel hét órakor tartották a munkaelosztást, de nyolckor még az irodánál tartózkodtak. Amikor ezek az állapotok kezdtek megszűnni és jobb lett a munkához való hozzáállás, akkor a munkaegység értéke is növekedett. Ma már elmondható, hogy más munkahelyen sem keres jobban, mint a tsz.-ben, és lassan szállingóznak hazafelé azok, akik eddig más helységekből keresték meg a munkájuk végzésével a kenyerüket. Az Állami Gazdaság megszűnésével az ott dolgozók nagyrésze a tsz.-nél keresett és talált munkalehetőséget. Az AKKUMULÁTOR üzemegység létrehozásával mintegy hetven helyi dolgozó is található az üzemben. Nem szűnt meg az ingázókszáma, de a község lakói számához viszonyítva elenyésző. Naponta ingáznak: Ujszászra, Szolnokra, a Jászsági Állami Gazdaságba

a felszabaduláskor semmiféle járda lehetőség nem volt. Így a közlekedés kezdetben bizony nagy nehézségekbe ütközött különösen az őszi és tavaszi esős időszak alatt. 1952-ben a kastély elbontott pincéjének a tégláiból készült járda, de ez nem sokáig tartott. 1952-ben a Kossuth utca egyik oldalára silóelemekből készült el az első maradandó járda. 1953-ban pedig a Fő utcába bár-bárdolt kőből készített a lakosság társadalmi munkával járdát. Mivel a bárdolt kő sem volt megfelelő így a tanácsülés határozata értelmében megkezdődött 1954-ben a betonjárda készítés. Az első betonjárda a Fő utcában épült. Majd ezt követte a többi utca fontossági sorrendben és úgy ahogy a társadalmi munkát szervezték az egyes tanács-tagok. Jelenleg minden utca egyik oldalán megtalálható a 80 cm-es járda. A Kossuth, a Fő, az Árpád utcának mindkét oldala járdásítva van. A többi utca is mindkét oldalon járdásítva lesz. Sokkal rosszabb a helyzet ezen a téren Alsószászberekben, mert ott még van olyan utca féleség ahol egyáltalán nincs még az előregyártott járdalap sem lerakva.

A villany bevezetések 1949-ben megkezdődött a alkóházak bekapcsolása is. Az utcákra nagyon gyér számmal került közvilágítási lámpa. A közvilágítás fejlődés alatt van, mert az egyszerű körtés izzókat lassu ütemben a két főutvonalon átcseréljük higanygőzlámpára. Az így felszabadult lámpahelyek, pedig a mellék utcákra kerülnek. A község belterületén már nincs olyan épület, ahol ne lenne bevezetve a villanyvilágítás. 1966-ban a tsz. Alsószászberekre lecsatlakoztatott villanyvezeték, és a telep főterére egy közvilágítási lámpát helyeztetett, míg ellátta az istálló részét világítással, valamint a tsz. iroda épülete és a nevelői lakás kapott villanyvilágítást. Két év múlva végre az egész telepen megoldódott a villanyvilágítás. A lakók a lakásukba is bevezették. Minden utcarész kapott villanyt.

Ivóvíz ellátás: A község területén két ártézikut szolgáltatja az ivóvizet. Ebből csak az egyik volt a belterületen, míg a másik Daruháton üzemel még mai napig is. Az Alsószászbereki lakósok Daruhátról szereztek be a vízszükségletüket lajtnak a segítségével. A község határát még a báró idejében elég sűrű kisvasut/köznyelven kutya-kocsis vasut / hálózta be, amelyből napjainkban már csak az Alsótdaruháttal összekötő rész maradt meg üzemképes állapotban. Ezen bonyolódik le a vízszállítás. 1954-ben az Állami Gazdaság a saját területén furatott egy ártézi kutat. Ez 400 méteres volt. Főleg a jószágállomány itatására, szolgált, de a község lakói is fogyasztották vizét. A víz minősége nem volt kifogástalan, mert a

25
Emiatt inkább a régi, de nagyon gyenge vízhozamu ártézikut vizét fogyasztotta ivásra és egyéb szükségleteinek fedezésére. 1963-ban községfejlesztési alapból, valamint a KÖFA versenyeken elért helyezésekkel járó forintból megkezdődött a vízhálózat lerakása. Ekkor 3600 méter csövet fektettünk le. Majd a következő évben bővült a csőhálózat 1880 méterrel. Sajnos az üzemelő kutvize nem győzte meg a lakosságot vízzel, így voltak kiesések. 1968-ban valami okból kifolyólag az ÁLLAMI Gazdaságban lévő még csak 14 éves ártézi kut szinte máról-holnapra befejezte működését. Valószínű eliszapodás miatt. Így a terület, melyet időközben a tsz. vett át üzemeltetésre víz nélkül maradt. 1969-ben a Béke tsz. először az alsószászbereki telephelyén lévő Zölei tanyánál furatott egy ártézikutat. Majd ugyanevben a belterületen az Állami Gazdaság mellett furatott egy ártézi kutat. Mindkét helyen a víz hozama bőséges és ráadásul meleg. Emiatt egyéb célra is hasznosítható volna, gondolok itt vízfűtéses melegházra, valamint kénes hatása miatt fürdőlétesítésre.

A község területén a termőtalaj fekete humuszos talaj, emiatt szántó földi termesztésre kiválóan alkalmas. A területen kimondott szikes terület nem fordul elő. Rosszul termő van, amit igyekeznek a tsz. különböző módszerek alkalmazásával termővé varázsolni. A község területén szántóföld és legelő váltakozik. Csak a szükségletnek megfelelő mennyiségű legelő van. Imitt-amott elenyésző mennyiségű kisebb-nagyobb facsoport bontja meg a sikság egyhangúságát. 1960-ban megyei támogatással megkezdődött a község belterületén a két legforgalmasabb utcának a kikövezése, még pedig a Fő és a Kossuth utca kapott kőutat. Ezzel a belterületen lebonyolódó közuti forgalom nagy segítséget kapott. A két utca kikövezése során a két főutvonalat a 32-es és a ³⁴34-es utvonalat kötöttük össze. Jelenleg még vizeskőves de rövid időn belül portalanítva lesz. A tsz. a 34-es utvonallról 5 km. hosszúságban készített egy bekötő kövesutat Alsószászberekre így a terménybetakarítás és Alsónak minden időben való megközelítése valóra vált.

A község területén utca és egyéb elnevezésekben 1969-ben történt változás, amikor is a Fő utca elnevezést Korvin Ottó utca névre változtatta a tanácsülés. Egyéb változás a felszabadulás óta ilyen téren nem volt.

A község közlekedése az évek folyamán rendkívül kedvezően fejlődött. Két utvonál között terül el a községünk, a Szolnok-Hatvan 32-es és a Szolnok -Jászapáti 312-es utvonál között. Mint forgalmasabb utvonál a 32-es 1954-55-ös esztendőkhben kapott felujitást ekkor portalanitották is. A 312-es utvonál még napjainkban sincs befejezve, ez is portalanitva lesz. Alig néhány km. választja el a 32-es utvonallal való összekötését. A 32-es utvonalon községünk érintésével bonyolódik le a forgalom Jászberény, Budapest, Gyöngyös, Parád felé, ugyancsak itt halad a Szolnok-Jászsalsószentgyörgyig közlekedő autóbusz is. A 312-es utvonalon a Szolnok- Jászivánig közlekedő autóbusz bonyolítja le a forgalmat.

A vasutállomása még a mult rendszerből való. Két kitérője van. Nemcsak a helyi, hanem a Jászsalsószentgyörgyi forgalmat is lebonyolítja. A hatvani Cukorgyárnak itt van az átvevő telephelye. A felszabadulás után ide hordta a cukorrépát Alsószászberek és Szászberek is. Néhány éve azonban az átcsoportosítás miatt, csak a Jászsalsószentgyörgyi forgalom bonyolódik itt le.

A személyszállítás is eléggé megoldott. A napnak minden szakában van vonatközlekedés. Naponta 7 pár vonat közlekedik Szolnok-Vámosgyörk között, illetve Jászapátiig. Így Szászbereknek vonattal való megközelítése még van oldva, ugyancsak a fentebb említett közlekedési lehetőségek figyelembevételével a helybeliek a fővárostól kezdve-Szegedig mindennap közlekedhetnek átszállás nélkül.

A község területén a felszabadulás után több kisiparos tevékenykedett, akik különböző helyekről vándoroltak be. A legtöbbjük a szomszédos Jászsalsószentgyörgyről. Az iparosok megoszlása a következő volt. 2 cipész, 2 asztalos, 2 szabó. Ezek időközben vagy kihaltak, vagy elköltöztek mivel a megélhetésük nem volt biztosítva, vagy pedig itt maradtak lakni, de különböző vállalatokhoz mentek állásba és a tanult mesterségüket másodállásban folytatják.

Jelenleg 1 női, 1 férfi fodrász, 1 varrónő működik főfoglalkozásu állásban. Található még 1 asztalos, és 1 cipész is akik másodállásban dolgoznak.

A község területére nyert iparendelélyt 1 kőműves, 1 villanyszerelő, 1 szobafestő. Ezek közül csak a kőműves lakik itt, míg a villanyszerelő Ujszászon, a szobafestő pedig Szolnokon.

Az egyéb szükséges ipari jellegű szolgáltatásokat vagy Ujszászon, vagy Szolnokon bonyolítják le, KTSZ és magánkisiparosok igénybevételével.

A község területét hetenként felkeresi a GELKA szerviz és a szükséges kisebb javításokat a helyszínen végzi el.

A továbbiakban csupán néhány szóval szeretném még megemlíteni, hogy KÖFA erőnkhez mérten a következő feladatok megvalósítását tűztük ki végrehajtásra:

Orvosi lakás és rendelő építése

1970 évben

Tisztasági fürdő szabadban, csak nyári időszakra

1970 "

Az összekötő utak portalanítása 2800 m

Járdaépítés évenként kb. 200 m

Közvilágítás korszerűsítése folyamatosan

Halottasház építés

1975 "

A község központjában parkosítás és emlékmű építés

Ugy gondoljuk, hogy a községünk felszabadulás utáni 25 éves fejlődésének e rövid ismertetéssel eleget tettünk. Természetesen tudjuk azt, hogy e mögött az ismertetés mögött még sok fel-lelhető hiányosság akad, és az egyesek részéről adódott meg nem értésnek tudható be a hiányosság.

Szászberek Községi Tanács VB. Elnökétől

Telefon: 1 sz.
163/1970. szám

Tárgy: Községtörténeti pályamunka
megküldése.

Mell: 1 db.
Hiv.sz: 9.411-3/1970

Járási Tanács VB. Művelődésiügyi osztálya

S z o l n o k

A fenti számra és tárgyra való hivatkozással, csatoltan
megküldöm Szászberek községtörténeti pályamunka egy példá-
nyát, a további intézkedés végett.

S z á s z b e r e k, 1970. június 16-án

Molnár Lajos
/ Molnár Lajos: /
VB. elnök